

ACC. N:R M. 44843: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Öknamn

Leaf 80

Öknamn voro i min barndom nästan otaliga. Ja, fråga är, om inte de flesta människor hade sådana. Somliga voro dock icke fula. I min socken fanns en man, som s.a.s. hade specialiserat sig på att hitta på öknamn på folk. En pojke kallade han för "Gurkan", och det blev aldrig annat än Gurkepågen. Ett par bröder kallade han för "Nubben" och "Knubben." Men detta hade till följd, att deras far kallade mannens tre söner för "Täll", "Skräll" och "Dolk". Särskilt de två sistnämnda namnen voro utmärkt väl funna.

Ett öknamn, som förekommit i åtskilliga och kanske många församlingar är "Stobben." Vi hade Stobben i Höja, och hans barn kallades Stobba-Johannesson och Stobba-Soffian. Även i Häglinge fanns Stobben. Om jag inte missminner mig, fanns också Stobben i Kvidinge

På åtskilliga ställen hade husen och gårdarna namn. (Om jag inte misstager mig, har jag lämnat uppgift på de egendomliga namn, som en hel mängd torp under Göingeholm i Häglinge ha. De namnen äro säkert mycket gamla.)

I Häglinge finnas två gårdar, som kallas Bolmarehused och Kostahused. Ägarna voro lantbrukarna Sven Persson och Per Jönsson, men det blev alltid Bolmaresvennen och Kostapären. Dessutom finnes en backe, som kallas "Spragebjär". Där ligger Spragehuset.

ACC. N:R M. 11843: 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I detta bodde en arbetare, som hette Måns Andersson, men det var Spragemånssen

Ofta följde öknamnet av yrket. Per var slaktare och kallades Slaktarepären; en annan Per var träskomakare och kallades Träskopären. En arbetare från Småland-- han hette Johan Karlsson-- flyttade till Häglinge. Han kallades aldrig för annat än Smälänninga-Johan. Och en annan man, Nils Jönsson, från Smedstorp flyttade också till Häglinge. Namnet blev Släbon.

Ofta fick en människas namn efter något lyte. En person var halt och kallade för Haltetven och en annan för Blindenils; han var blind på ena ögat. Vidare kunde det hända, att någon fick ett öknamn efter någon egenskap hos honom. Sålunda fanns sådana namn som snåle Nils. Vårre var det, då man kallade en lantbrukare för "Päregröd." Detta beredde därpå, att han och hans hustru en gång sålt smör och däri inältat potatismos. Försäljningen ägde rum i en skånsk stad. Bedrägeriet blev upptäckt och kom att kosta lantbrukaren en ganska dryg summa. (Det hände för över 60 år sedan.

Ordspråk och talesätt.

Här kunde jag taga många ordspråk med, men då de med säkerhet äro kända, förbigår jag alla sådana. Men här är några, som förmodligen äro obekanta

En person hade undrat på en sak men fick genom en annan förkla-

ACC. N:R M. 11843:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ring på densamma. Då saken var klar, sade han: "Där ha vi ägged, sa Gompan, gjorde i nällorna."

En gumma fick till uppgift att göra allt vid matbordet så prydligt som möjligt. Hon svarade: "De kan icke den dollie perlicka te alla te alla!"

Två personer kommo ut en kväll, då det regnade och blåste duktigt. "De rejnar o bläs", sade den ene. "Ja, hon sa så käringen, när hon pissa o fes!", tillade den andre.

Dessa uttryck äro mycket bekanta i nordvästra Skåne och kunna betraktas som ett slags ordspråk.

Ramsor och verser

Sådana finnes det gott om, men här skall jag tala om ett par som väl knappast äro kända (här är ett eller kanske heller flera öknamn med. Tuve Andersson kallades allmänt "Räven.")

"Där sto en lort i apotekarens port, den hade Natalia gjort." ("Apetekaren", han hette Per Andersson, hade i sin ungdom tjänat på apoteket i Ängelholm och kom därför att kallas "apetekaren!")

"Han ha ståed där i nott (natt)" sa Skott. "Han ha rö lue", sa Tue
"Han står där gärna", sa Tuesa Karna. "De e väl inte non å mina", sa Tuesa Stina. "Han e vesen, (vissen)" sa Mesen. Mesen var ett öknamn på en lantbrukare vid namn Nils Persson. "Han ha lång rock", sa Kock. "Han e luden", sa Studen. (Ett öknamn på en lantbrukare vid namn Nils Johansson. Sorgligt nog fick han öknamnet av sin egen far. Nils skulle klippa håret på honom, och han gjorde det

på ett sådant sätt, att gubben sade: "Du e en riktig stud". (Stac-
kars Nils Johansson fick heta stud, så länge han levde.)

"De va en bängel", sa Bengt ängel. (Öknamn på en lantbrukare
Bengt Persson, därför att han kommit från Ängläberga i Stenestad.

"Han e gjorder", sa Ola Smorder. "Smorder" var ett öknamn på en
lantbrukare Ola Pålsson. "Han e inte oäven", sa Råven.

Som synes, ingå i denna ramsa en stor mängd öknamn. Denna ramsa
kunde många människors synnerhet av den yngre generationen.

En annan ramsa följer här; förmodligen är den mindre känd.

"Önskan, grönska, ^{7c}tideli-bönskan, vönskan, mönskan, jönskan,
-- säj! Det är frågan om att säga den mycket fort, vilket kanske inte
blir allt för lätt. Efter de sju orden säger man genast "säj!"
och då gäller det att upprepa orden, om man kan.

Skämthistorier

Ordet "stud" ger mig anledning till att nedskriva ett par små
historier.

En ung skjutspojke var ute och körde för en herre. Då de åkt
ett stycke väg, tog herrn upp en kikare och tittade i densamma.

"Va ser herrn i den?" frågade pojken.

"Jag ser en stor ox", blev svaret.

"Jaså", sade pojken, "då e de spejlaglas." (spegelglas)

En annan historia: En annan skjutspojke skjutsade en herre.

ACC. N:R M. 11843:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De två sutto och språkade under färden. "Va hede (heter) herren?" frågade pojken. "Jag heter Oxenstierna", blev svaret "Oxenstierna!" ropade pojken, "då måtte herren ha stoled (stulit) en bra stor ox. Min far stal bara en liden kalvpatte, men sin kallades han för Studapälle i all sin ti."

Uttryck

Ett uttryck, som är ganska vanligt är: han är arrig som ett bi.

Ett annat: han är envis som synden.

Ett tredje: han e-lad (-lat) som enastud.

Till slut vill jag säga, att inte ett enda namn i "ramsan" är fingerst. Jag kände varenda en, men nu äro de döda för (de flesta) mer än 50 år sedan.